

Hnutí DUHA

ČSO

WWF

**Další oslabení environmentálních ambic v
zemědělských dotacích skutečné problémy zemědělců
nevyřeší**

Otevřený dopis ekologických organizací ministru zemědělství Markovi Výbornému a ministru
životního prostředí Petrovi Hladíkovi

Vážený pan ministr
Mgr. Marek Výborný
Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17
110 00 Praha 1

Vážený pan ministr
Mgr. Petr Hladík
Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 1442/65
100 10 Praha 10

7. února 2024

Vážený pane ministře Výborný, vážený pane ministře Hladíku,

obracíme se na Vás, abychom vyjádřili hluboké znepokojení nad návrhem ministerstva zemědělství využít výjimky pro tzv. neprodukční plochy, kterou navrhla Evropská komise, a to nejen pro DZES 8, ale i pro podmínky základní ekoplatby. Jsme pevně přesvědčeni, že toto opětovné a významné oslabení environmentálních ambic nelze ospravedlnit tržními podmínkami ani žádným jiným důvodem a nepovede k řešení skutečných problémů evropského ani českého zemědělství. Naopak oddálí adaptaci krajiny a zemědělství na dopady klimatické změny a nápravu úbytku biodiverzity, a to navíc i tím, že sníží zásadně motivaci vstupovat do dalších environmentálních opatření nebo vytvářet krajinné a další mimoprodukční plochy. Navrhované opatření je nevhodným řešením situace, zbytečně polarizuje debatu a vede nás v řešení relevantních problémů do slepé uličky.

Rádi bychom proto, abyste vzali do úvahy tyto body a na základě nich přehodnotili své rozhodnutí:

1) Výjimka není řešením pro legitimní problémy zemědělců.

Uznáváme problémy, kterým čelí zemědělské odvětví a které jsou ještě zhoršeny probíhajícím konfliktem na Ukrajině a klimatickou krizí, ale jsme pevně přesvědčeni, že navrhovaná výjimka je v tomto kontextu jen obětním beránkem, nikoli skutečným řešením. Využití mimoprodukčních ploch ke zvýšení produkce na již tak nasyceném trhu nezajistí důstojné podmínky a příjmy zemědělcům, ani nevyřeší nízké výkupní ceny komodit (vhodně umístěné mimoprodukční plochy mohou dokonce podle zemědělských poradců přinést zemědělcům ekonomickou úsporu). Prohloubí závislost zemědělců na externích vstupech, jako jsou hnojiva a pesticidy, a zvýší zranitelnost zemědělských podniků vůči povodním, suchu nebo erozi půdy.

2) Výjimka zásadně oslabí motivaci vstupovat do lepších environmentálních opatření a obnovovat krajinu.

Jedná se zejména o prémiovou ekoplatbu, jejíž sazba byla letos významně navýšena právě pro podporu motivace. Výjimkou pro základní ekoplatbu se však vytváří přílišný rozdíl mezi podmínkami obou opatření a do prémiové ekoplatby tak pravděpodobně opět téměř nikdo

nevstoupí. Podobně utrpí motivace zakládat biopásy nebo agrolesnické systémy. Při vhodné metodické podpoře by přitom neproduktivní plochy DZES 8 a ekoplatby mohly a měly sloužit mimo jiné jako přípravné opatření na zavedení protierozních pravidel DZES 5, které se chystáte o rok a půl odložit. Ubude také již tak slabá motivace zemědělců vytvářet meze, remízky a další krajinné prvky, které lze do "neproduktivních" ploch zařazovat. Opatření tak jde také proti Programovému prohlášení vlády, v kterém slibujete vyčlenit alespoň 10 % zemědělských ploch pro biodiverzitu.

3) V loňském roce nezasáhly Česko významnější klimatické katastrofy.

Evropská komise jako hlavní důvod výjimky uvádí klimatické katastrofy, jako jsou sucha, požáry nebo záplavy, které postihly některé, zejména jižní, země EU v minulém roce. Tyto události však Česko nepostihly. Oddalování adaptace krajiny však naopak zvyšuje pravděpodobnost, že Česko tyto události potká v dalších letech s vyššími dopady, než by bylo nutné. Plýtváme tak potřebnými roky přípravy, které by mohly a měly přinést patřičné know-how pro co nejefektivnější adaptaci zemědělské krajiny.

4) Čeští zemědělci jsou již nyní zvýhodněni dvouletou výjimkou na úhory.

Česko minulý rok zavedlo pro roky 2023 a 2024 bezprecedentní výjimku, kdy zemědělci mohli zelené úhory vyčlenit z trvalých travních porostů, což nemělo žádný pozitivní efekt na zorněnou krajinu. Zároveň žádná data nedokládají, že by loňské zachování požadavku v základní ekoplatbě zemědělce znevýhodnilo oproti státům, které celofaremní ekoschéma nemají.

5) Ze základní ekoplatby jako hlavního nového ekologického opatření téměř nic nezbyde.

Česko dává oproti většině ostatních států do základní ekoplatby téměř všechny finanční prostředky určené pro ekoschéma. Výjimkou pro neproduktivní plochy však na orné půdě nezůstanou téměř žádné přínosné podmínky. Přínos diverzifikace plodin je ve vztahu k jeho benevolentním podmínkám velmi pochybný a nikdy nebyl řádně vyhodnocen. Nová podmínka pro organickou hmotu také zatím nebyla vyhodnocena a její přínos je rovněž nejistý. Pouze ochranné pásy okolo vody jsou jednoznačně přínosným opatřením, to se však týká jen části půdy a zemědělců. Vzhledem k objemu alokovaných peněz a celofaremnímu charakteru opatření by ekoschéma měla vykazovat jasný environmentální přínos, což se ovšem v této redukované podobě prakticky nestane.

Vážený pane ministře Výborný, vážený pane ministře Hladíku,

pohybujeme se v začarovaném kruhu. Je nesporné, že zemědělci si zaslouží a potřebují adekvátní podporu na transformaci hospodaření k udržitelnějším modelům. Hlavním cílem pro ně i pro celou společnost má být zdravá, odolná a díky tomu i dlouhodobě produkční krajina. První kroky, ke kterým v tomto směru měla zemědělce motivovat Společná zemědělská politika, se Vaším rozhodnutím stále odkládají a oslabují. Zneužívat oslabování environmentálních opatření jako politicky nejjednodušší varianty řešení pokaždé, když zemědělský sektor řeší nějaké problémy, je zásadní chyba. Nelze z nesouvisejících ekonomických nebo sociálních důvodů oslabovat environmentální požadavky. Je to nekonceptní a ohrožujete tím dlouhodobou udržitelnost zemědělství. Lze samozřejmě diskutovat o konkrétním nastavení různých opatření a jak je lépe sloučit se zemědělskou

praxí, ale takto problémy jen prohlubujete, místo toho, abyste je zodpovědně řešili. Nenabízíte skutečná řešení, která zajistí zemědělcům stabilní ekonomické podmínky. Oddalovanou adaptací krajiny ale bude trpět celá společnost.

Naléhavě Vás žádáme, abyste zabránili dalšímu oslabování a odsouvání ujednaných pravidel SZP, neboť si uvědomujeme, že takové kroky budou pouze bránit přechodu na spravedlivý, zdravý a udržitelný potravinový systém.

Předem děkujeme, že při svém rozhodování zohledníte obavy a argumenty uvedené v tomto dopise.

S pozdravem,
Martin Rexa, Hnutí DUHA
Václav Zámečník, Česká společnost ornitologická
Alžběta Procházková, WWF v Česku